

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
ГБОУ «РЕСПУБЛИКАНСКИЙ БУРЯТСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ЛИЦЕЙ-ИНТЕРНАТ № 1»

УТВЕРЖДАЮ:

Директор школы
Шойнжонов Б.Б.

«__» августа 2021 г.

СОГЛАСОВАНО:

Зам.директора по УВР
Цыбикова Д.Д.

«_» августа 2021 г.

РАССМОТРЕНО:

на заседании МО
Осорова Э.Н.

«3» августа 2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Мункуева Мира Баировна

высшая категория

Предмет: буряад литература

Класс: 6

Рассмотрено на заседании
педагогического совета № 1
от «28» августа 2021 г.

2021-2022 учебный год

1.Тайлбари бэшэг

Тус хүтэлбэри Уласай болбосоролой Федеральна стандарт, Буряад Уласай хуралсалай болон эрдэм ухаанай яаманай туршалгын хүтэлбэри дээрэ үндэхэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет боложо үзэгдэнэ.

Хүтэлбэри иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай-тематическа түсэб, хүтэлбэриин байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал дүрэнүүдээр харуулдаг дээрэхээ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай. Түрэлхи литературын хүтэлбэри тематическа заршамай үндэһэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар хурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран найханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. Эдэ зохёолнууд хадаа түүхын үе сагтай, арад зоной үйлэ хэрэгүүдтэй, түрүү хүнүүдэй дүрэнүүдтэй сэхэ холбоотой юм.

6-дахи ангиин литературын курс хурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабариинь хүгжөөхэ, уншанан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр элирүүлэн ойлгодог, һонирхдог болгохоһоо гадна, хурагшадай зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридүүлхэ, түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болгохо гэхэн зорилгонуудые табина.

Хүтэлбэри соо оруулагдаһан зохёолнууд бүхыдөө эхинһээ адаг хүрэтэр уншагдахаһаа гадна, шэлэгдэн абтанан үргэлжэлһэн зохёолой зарим хэһэгүүд уншагдахаар хараалагдана. Зохёолой удха тухай хөөрэлдөөн, эхин шатын шэнжэлэл хэжэ хуралга литературна текст дээрэ хүдэлэлгэһөө эхитэй. Тиимэ дээрэхээ эндэ хурагшадта хандан хэлэхэ багшын үгэдэ тусгаар эрилтэ табигдана. Уран зохёолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, хурагшадай нанал бодол зүбөөр бүрилдүүлхэ, ухаалдюулжа хургаха хэрэгтэ шанар найнтайгаар, зүбөөр эмхидхэгдэһэн литературна шэнжэлэл ехэ удха шанартай. Хэлэ хүгжөөлгөөр тусгаар саг хараалагданхай.

Уран зохёол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохёогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохёолой, уран найханай литературын үндэһэн боложо хэрэглэгдэдэг. Зохёолшо бодото байдал дээрэ үндэхэлжэ, тэрэниие һажаажа, ухаан бодолойнгоо хүсөөр, һанаагаараа тэрэниие

уран гоё болгожо, ном соогоо уран найханаар, гоёор зохёогдоһон байдал бии болгодог, энэ байдалын үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг гэжэ һурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран найханай литература гү, али уран зохёол шудалан үзэлгын шухала зорилгонууд гэбэл:

- уран найханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажаמידаралда тусхай һуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран найханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соёл болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- уран зохёол уншаха дуратай болгохо, гоё найхание наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойроние зүбөөр сэгнэжэ, сэгнэн хандахые һургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгыень хүгжөөхэ, баяжуулха;
- уран найханай зохёол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ һураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болгохо.

Тус хүтэлбэри бэелүүлхэдэ, ойлгожо абаһан мэдэсыень шалгахандаа, коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэргэхэ: творческо (зохёон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абаһан зохёолоо бэеэ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадай конференци г.м.

Һуралсалай бусад предметүүдтэй холбоон

Буриад, ород, англи хэлэнүүд. Эдэ хэшээлнүүдтэ һурагшадай хэлэжэ, хөөрөжэ, уншажа, найруулга ба зохёолго бэшэжэ шадаха дүршэлын үргэдхэлгэ. Зохёолго бэшэлгэ. Хэрэгтэй материал суглуулалгаар, шэлэн абалгаар гуримтай болголго, орёо түсэб табиулга; эпическэ зохёолой тусхай хэнэгэй текстын удхаар тобшо, түүбэри удхатай найруулга бэшэлгэ үргэлжэлүүлэлгэ, хүнэй хэнэн хэрэг, ажал, үйлэ туша зохёолго бэшэлгэ, байгаалиин үзэгдэл тухай, гэр байра сохи оршон тойроние зураглан зохёолго бэшүүлэлгэ.

2. Хүтэлбэрийн байгуулга ба удха

Оршол. Уран зохёол - үгын искусство.

«Уран зохёол – уран үгын искусство» гэхэн мэдэсэ тобшолон онсодхохо, искусствын халбаринууд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ. Нурагшадай үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгэ хүгжөөхэ, уран зохёолой нюусануудтай танилсуулха.

АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛ

Онһон ба хошоо үгэнүүд. Таабаринууд.

Буряад арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи. Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай.

Домог-үльгэр тухай юрэнхы ойлгосо. Буряад арадай домог-үльгэрнүүдэй илгарал, дүрэнүүд, онсо шэнжэнүүд. Домог-үльгэрнүүд онтохонуудһаа яажа илгарнаб? Дэлхэйн бии болоһон тухай домог-үльгэр.

Үльгэр тухай ойлгосо. АЛАМЖА МЭРГЭН.

НИИТЭ МОНГОЛОЙ УРАН ЗОХЁОЛ

Оюун тулхюур. Нургаалай зохёолнууд тухай.

Сажка Бандида Гунгаажалцан. САЙН ҮГЭТЭ ЭРДЭНИЙН САН СУБАШАД (зохёолһоо хэһэгүүд). Мэргэн һайниие мэдэхэ тухай. Ухаатай зониие мэдэхэ тухай. Муу зониие мэдэхэ тухай. Һайн ба муу хоёрые мэдэхэ тухай. Муу ябадалые мэдэхэ тухай. Юрын юумые мэдэжэ ябаха тухай. Юрын ажабайдалай асуудалнуудые мэдэхэ тухай. Юрын ябадалые мэдэхэ тухай. Номоор ябаха ёһо журам тухай.

Ринчен Номтоев. «Аршаанай дуһал» гэхэн тайлбари зохёол тухай. АРШААНАЙ ДУҢАЛ (зохёолһоо хэһэгүүд). Заан хулгана хоёр. Галандага шубуун. Хүхэ зүһэтэй үнэгэн. Булуудхаһаа тодхортоһон бөөһөнүүд. Арьяатанай хаан арсалан борохон туулай хоёр. Худагай һохор баха. Хаан хүбүүн бирманай хүбүүн хоёр.

«Шэдитэ хүүр» гэхэн зохёол тухай. ШЭДИТЭ ХҮҮР (Зохёолһоо хэһэгүүд). Шубуун дэгэлтэ Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн. Арсалан һарлаг хоёр.

ХХ ЗУУН ЖЭЛЭЙ БУРЯАД УРАН ЗОХЁОЛ

Уянга гү, али уянгата зохёол тухай. Пейзажна уянга. Хэлэнэй уран аргууд. Зэргэсүүлгэ. Эпитет. Метафора. Олицетворени.

ЭХЭ ОРОН

В.К. Петонов. Минии Росси.

Б.Д. Абидуев. Сонхоор малайһан һара.

Д.З. Жалсараев. Эхэ тухай дуун.

Үргэлжэлхэн зохёол тухай. Ц-Д. Ж-Б. Дамдинжапов Юрын буряад эхэ.

С.С. Цырендоржиев. Шобоодой (хөөрөөн).

Л.Д. Тапхаев. Фермын үхибүүд (хөөрөөн).

Ц.Р. Галанов. Хүгжэм.

Ч.Ц. Цыдендамбаев. Шэнэ байшан (хөөрөөн).

ХАНИ НҮХЭСЭЛ

Ч. Цыдендамбаев. Талын аадар (хөөрөөн).

Ж.Б. Балданжабон. Алханын нюусанууд (туужаһаа хэһэгүүд).

ТҮРЭЛ НЮТАГАЙ БАЙГААЛИ

Ц.Н. Номтоев. Эдэбхи (туужаһаа хэһэгүүд)

Г.Х. Базаржапова-Дашеева. Зунай үдэшэ. Нара хүлээнэб.

Басни тухай ойлгосо. Б.Б. Базарон. Эрдэмтэ эрбээхэй.

Э.С. Манзаров. Золдоо хатарһан зомгоһон.

Баллада тухай ойлгосо. Ц.Ц. Дондогой. Гэр тухай баллада.

Хүүгэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнүүд.

М.Ж. Батоин. Хүхэ зүһэтэй үнэгэн.

3. Календарна-тематическа түсэб

Буриад литература, 6-дахи анги, 1-дэхи четверть (18 саг)

№	Хэшээлэй сэдэб	Саг	Бурагшадай ажаябуулгын шэнжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд			Шалгалтын түхэлнү үд	Гэрэй даабари	Болзор	
				предметнэ	личностнэ	метапредметнэ			түсэбөө Р	бодого байдал аар
Оршол										
1.	Уран зохёол – үгын искусство	1 саг	Индивидуальна хүдэлмэри – уншаха, литературна томьёо үгэнүүдэй толи бүридхэхэ. Фронтальная хүдэлмэри – кластер зохёолго.	Уран зохёол – үгын искусство гэһэн мэдэсэ тобишолон онсодхохо.	Шэнэ юумэ мэдэхэ дадал үргэдхэхэ.	Искусствын һалбаринууд тухай мэдэсээ хэрэглэхэ.	Толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ.	3.00		
Арадай аман зохёол										
2.	Арадай аман зохёолой бага жанрнууд. Онһон ба хошоо үгэнүүд	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – уран зохёол арадай аман зохёол хоёрой нягта холбоогойень тайлбарилха. Онһон үгэнүүе үргэлжэлүүлэ гэһэн нааданда хабаадаха. Схемэ гү, али хүсэнэгтэ хүсэлдүүлэн бэшэхэ. Индивидуальна – багшын дурадхаһан текстээр ажал	Арадай аман зохёол тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, бага жанрнуудыень илгажа бураха, тэдэнэй гүн удха шанарыень, бурагалай үүргыень тайлбарилха. Онһон ба хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ.	Түрэл арадайнгаа арадай аман зохёолоор һонирхохо. Сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ, бэе бэе хүндэлэн шагнаха, һанал бодолоо андалдаха, харюунуудые сэгнэжэ бураха.	Уншаһанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха, нэмэри литературатай хүдэлжэ шадаха, боро ухаагаа хүдэлгэхэ.	Томьёо үгэнүүдэй диктант: сэдэб, зохёолой идея, зохёолой проблемэ, сюжет, жанр, эпос, лирикэ, драма	Толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ. Бурагал, эрдэм ном тухай онһон ба хошоо үгэнүүдые бэшээд ерэхэ.	4.00	

7.	Ульгэр тухай ойлгосо.	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – ульгэр тухай мэдээснэн текст уншаад, түшгэлгэн хүсэнгээр хүдэлмэрилхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри –хуряангы хөөрөө бэлдэхэ. Индивидуальная хүдэлмэри – толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ.	Ульгэр, тэрэнэй онсо шэнжэнүүдые үзэхэ, ульгэрэй баатар тухай ойлгожо абаха, юрэнхыдөө буриад арадай абари зангай онсо талыень таниха, зэргэсүүлхэ, ульгэрнүүдэй бии бололго, шэдитэ туһалагшад, дүрэнүүдтэй танилсаха, сюжет байгуулгыень анхарха г.м.	Арадайнгаа ульгэрнүүдээр хонирхохо. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрингөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээ хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, юрэнхылхэ, адлишааха, зэргэсүүлхэ, илгаруулха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха.	Толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ.		
8-13.	Аламжа Мэргэн	6 саг	Фронтальная хүдэлмэри – асуудалнуудта харюусаха, түсбөөр хүдэлхэ, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха. Бүлэгөөр хүдэлмэри – түсэб зохёохо, хуряангы хөөрөө бэлдэхэ, сюжетнэ асуудалнуудые бэлдэхэ, сюжетнэ шугам зураха. Индивидуальная хүдэлмэри – үгэнүүдэй тайлбари үргэлжэлүүлхэ, бүлэгүүдэй удхаар	Түрэл арадайнгаа ульгэр омогорхон уншаха, арадайнгаа хараа бодол, сэдхэл ойлгожо, би буриадби гээшы мэдэрхэ. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрингөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээ хүндэлхэ, анхаралтайгаар	Һуралсалай зорилго шийдхэбэринүүдые дүүргэхэдээ, хэр зэргэ зүбөөр хэжэ байһанаа сэгнэжэ шадаха, өөрөө өөрыгөө сэгнэлгын, хиналгын, шалгалгын шадабаринуудаа хэрэглэжэ шадаха, мүн хүгжөөхэшье. Хэшээлдээ харюусалгатайгаа р хандаха. Эрдэм мэдэсэ намда	Тест. Викторина. Сээжэ асуулга. Шалгалтн хүдэлмэри. Сюжетнэ шугам зураха. Зураг зураха. Асуудалнууды е зохёохо. Асуудалнуудт а харюусаха. И. Стариковай “Аламжа Мэргэн” гэһэн	Бэе даажа уншаха. Ойлгосогүй үгэнүүдэй толи бүридхэхэ. Бүлэгүүдэй удхаар түсэб табиха. Сюжетнэ шугам зураха. Зураг зураха. Асуудалнууды е зохёохо. Асуудалнуудт а харюусаха. И. Стариковай “Аламжа Мэргэн” гэһэн	22.00 11.00 5.10 8.10 12.10 15.10	

			иллюстрацинуудыг бэлдэх.	байгуулгыг задалха г.м.	шагнаха.	хэрэгтэй гэшыг ойлгохо.	зурагуудыг хаража, ульгэрэй баатарай дүр зураглан бэшэх. Кроссворд зохёхо.		
14.	Творческо практикум	1 саг	Бүлэгөөр – текст дээрэ хүдэлмэрилхэ. Фронтальная хүдэлмэри – асуудалнуудта харюусаха, түсэб табиха.	Үзэһэн темээ хэр ойлгоһоноо шалгах, мэдэсээ хэрэглэжэ шадаха.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо.	Аман ба бэшэмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, зэргэсүүлгэ хэхэ.	Зохёолго . Богони болзорто й проект (багшын үзэмжөө р)		

Нийтэ монголой уран зохёол

15.	Нийтэ монголой уран зохёол. Хургаалай зохёолнууд тухай ойлгосо	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – презентаци хэрэглэжэ, тобшо конспект бэшэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – хронологическа таблица хүсэлдүүлэн бэшэхэ. Индивидуальная хүдэлмэри – толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ.	Нийтэ монгол уран зохёолой хүгжэлтэтэй танилсаха, зохёолнуудай жанрнуудыг мэдэхэ болохо, онсо шэнжнүүдыень тайлбарилха, удха шанарайн гүнзэгыг хадуун абаха, хургаалай зохёол субашад тухай найн ойлгосотой болохо.	Хүн зондо, оршон тойронхи байгаалидаа хайранги сэдхэл түрэхэ, арадайнгаа хургаал заабаринуудай удха дээрэ бодомжолхо, ухаалдиха. Эрдэм мэдэсээрээ нүхэдтээ хубаалдаха, .	Бээ даажа хэшээлдэ табигдаһан зорилгонуудыг хүсэд бэелүүлхэ арга боломжонуудыг түсэблэхэ, нэмэри литературатай хүдэлжэ шадаха г.м.	Түсэблэһэн тобшо конспект. Толи үргэлжэлүүлэн бэшэхэ.		22 ю.
-----	--	-------	--	---	--	--	---	--	-------

16-17.	Сажа Бандида Гунгаажалцан н «Сайн үгтэ эрдэнийн сан субашад»	2 саг	Фронтальная хүдэлмэри – зохёолой сэдбүүдые элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха . Бүлэгөөр хүдэлмэри – гургаалнуудтай удхаар схемэ зураха, оньһон ба хошоо үгэнүүдые тааруулха. Индивидуальная хүдэлмэри – үгэнүүдэй тайлбари үргэлжэлүүлхэ, бүлэгүүдэй удхаар иллюстрацинуудые бэлдэхэ.	Сажа Бандида Гунгаажалцанай намтар үзэхэ. Гургаалнуудтай онсо шэнжэнүүдые, мүн сэдбүүдые элирүүлжэ шадаха, байгуулгыень шэнжэлхэ, юрэнхыдөө текстнүүд дээрэ үндэһэлжэ, анализ хэжэ шадаха.	Нийтэ монгол зохёолнуудые һонирхон уншаха, арадайнгаа хараа бодол, сэдхэл, эртэ дээрэ сагнаа сахижа ябаһан гургаал заабаринуудыень ойлгожо, хадуужа, би буряадби гэшые мэдэрхэ. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахижа, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бэеэ хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Нуралсалай зорилго шийдхэбэринүүд ые бэелүүлхэдээ, хэр зэргэ зүбөөр хэжэ байһанаа сэгнэжэ шадаха, өөрөө өөрыгөө сэгнэлгын, хиналгын, шалгалгын шадабаринуудта хэрэглэжэ шадаха, мүн хүгжөөхэшье. Хэшээлдээ харюусалгагайгаа р хандаха. Эрдэм мэдэсэ намда хэрэгтэй гэшые ойлгохо.	Сэгнэлг ын хууданан . Уншагш ын дэбтэр.	Сээжэлдэхэ (багшын үзэмжөөр). Тобшо тайлбаритай зураг зураха (1-2 гургаалай удхаар).	26/10
18.	Четвертийн дүн гаргалга.	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – четвертийн дүн гаргаха, тобшолол хэхэ, асуудалнуудта харюусаха.	Арадай аман зохёолой жанрнуудые, тоонто тайха, сээр милаан, сээр тухай ойлгосотой болохо, үлыгэр, тэрэнэй удха, байгуулга тайлбарилжа шадаха, үлыгэрэй	Түрэл арадайнгаа аман зохёолнуудые омогорхон уншаха, арадайнгаа хараа бодол, сэдхэл ойлгожо, би буряадби гэшые мэдэрхэ. Хүнүүдэй	Уншаһан зохёолой анализ хэхэ, үйлэ үзэгдэлнүүдые, дүрэнүүдые зэргэсүүлжэ, тобшолол гаргаха, зүбшөөжэ гү, али буруушаажа шадаха,	Багшын үзэмжөөр (нааданай түхэл хэрэглэжэ болохо, үгы һаа шалгалт ын хүдэлмэ	Классһаа гадуур уншаха зохёолнуудые багша дурадхаха.	29/10.

2-дохи четверть (14 саг)

№ п/п	Хэшээлэй сэдэб	Саг	Бурагшад аяабуулгын шэнжэ	Хараалагдахан дүнгүүд			Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрий даабари	Болзор	
				предметнэ	личностнэ	метапредметнэ			түсэбөөр	бэдото байдал аар
1-3.	Ринчен Номтоев “Аршаанай дүлал”.	3 саг	Фронтална хүдэлмэри – зохёолой сэдэбүүдые элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, тайлбари зохёолой байгууллын анализ хэхэ, гол идея гаргаха. Бүлэгөөр хүдэлмэри – тайлбари зохёолой удхаар оньһон ба хошоо үгэнүүдые тааруулха, түсэб табиha, сюжетдыень схемээр харуулха. Индивидуальна хүдэлмэри – тайлбари зохёолой удхаар синквейн зохёохо, үгэнүүдэй тайлбари үргэлжэлүүлхэ, иллюстрацинуудые бэлдэхэ, тобшо гү, али дэргэрэнгы	Тайлбари зохёол тухай тодо ойлгосотой болохо, жанрай онсо илгануудые элирүүржэ бураха, сюжетдэй хубарил тэмдэглэхэ. Ринчен Номтоевой намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ.	Нийтэ монгол уран зохёолнуудые омогорхон уншаха, арадайнгаа хараа бодол, сэдьхэл ойлгожо, би бураадби гэшые мэдэрхэ. Бурагалнуудыень жэшээ болгожо, ажабайдалдаа хэрэглэжэ ябаха. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээ хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Зорилго түсэб табиha ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табиha бураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха.	Тест. Викторина. Сээжэ асуулга. Шалгалтын хүдэлмэри. Сэгнэлгын хуудалһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиha. Асуудалнуу дта харюусаха. Асуудалнуу дые зохёохо. Зураг зураха. Синквейн зохёохо. Презентаци бэлдэхэ. Элидхэл бэшэхэ. Зохёолго бэшэхэ (Багшын үзэмжөөр).	9/12 12/12 16/11	

4-5.	“Шэдигтэ хүүр” хадамал туужа.	2 саг	хөөрөө бэлдэхэ. Фронтальная хүдэлмэри – зохёолой сэдбүүдые элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, тайлбари зохёолой байгууллын анализ хэхэ, гол идэй гаргаха. Бүлэгөөр хүдэлмэри – тайлбари зохёолой удхаар оньһон ба хошоо үгэнүүдые тааруулха, түсэб табиha, сюжедыень схемээр харуулха. Индивидуальна хүдэлмэри – нийтэ монгол уран зохёолой жанрнуудаар түшэглэһэн схемэ бэлдэхэ, үгэнүүдэй тайлбари үргэлжэлүүлхэ, зохёолнуудай удхаар иллюстрацинуудые бэлдэхэ, тобшо гү, али дэргэрэнги хөөрөө бэлдэхэ.	Тайлбари зохёол тухай тодо ойлгосотой болохо, хадамал туужа гэһэн жанрай онсо шэнжэнүүдые элирүүржэ шадаха, зохёолой рамочна байгуулга тухай ойлгоод абаха, сюжедэй һубарил тэмдэглэхэ. Ринчен Номтоевой намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ.	Нийтэ монгол уран зохёолнуудые омогорхон уншаха, арадайнгаа хараа бодол, сэдхэл ойлгожо, би бурыадби гэшые мэдэрхэ. Һургаалнуудыень жэшээ болгожо, ажабайдалдаа хэрэглэжэ ябаха. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээе хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Зорилго түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрэлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгаһан, тобшо, нэмэһэн Г.М.)	Тест. Зачет. Викторина. Сээжэ асуулга. Шалгалтын хүдэлмэри. Сэгнэлгын хуудалһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табижа. Асуудалнуу дта харюусаха. Асуудалнуу дые зохёохо. Зураг зураха. Синквейн зохёохо. Презентаци бэлдэхэ. Элидхэл бэшэхэ. Зохёолго бэшэхэ, зохёолой текст албан хэрэгэй стильдэ болгожо туршаха Г.М. (Багшын үзэмжөөр).	
------	-------------------------------	-------	--	---	--	--	---	---	--

6.	Творческо практикум	1 саг	Бүлэгөөр хүдэлмэри – схемэнүүдые, түсэбүүдые, зурагуудые хэрэглэхэ. Презентаци бэлдэхэ – Нийтэ монголой уран зохиолнуудые уншаад... Фронтальная хүдэлмэри – асуудалнуудта харюусаха.	Үзэн темээ хэр ойлгоноо шалгах, мэдэсээ хэрэглэжэ шадха.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадбари олгохо.	Аман ба бэшэмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, арадай онгохонуудтай зэргэсүүлгэ хэхэ. Асуудал табижа бураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын нанамжа хэлэхэ.	Д-Н. Дугаровай “Үлыгэршэн” зураг дээрэ хаража, “Эрдэм бэлиг – эрхим баян” гэһэн зохёолго-бодомжолг о бэшэжэ тушааха.		
----	---------------------	-------	---	--	---	--	--	--	--

XX зуун жэлэй буряад уран зохёол

7.	Уянга гү, али уянгата зохёол тухай. Б. Абидуев “Сонхоор малайһан һара”	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – уран һайханаар уншаха, шүлэг шүүлбэрилхэ заршам баримталжа, анализ хэхэ, шүлэгэй сэдэб, гол бодол элирүүлхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – уран аргуудтай янзануудта жэшээнүүдые хэлэхэ, лирическэ геройн сэдхэлэй байдал задалха, буряад шүлэгэй онсо шэнжэнүүдые анализлан гаргаха, тусхай тэмдэгүүдээр	Шүлэглэмэл жанрай зохёолтой танилсаха, илгәха. Пейзажна уянга гэжэ тодорхой ойлгосотой болохо, уран шүлэг шүүлбэрилхэ заршамтай танилсаха, уран аргуудыень олохо. Б. Абидуевай намтар, зохёолнуудтайнь танилсан,	Буряад уянгата зохёолнуудта урмашан, сэдхэхэлээ хүдэлгэн уншаха, сээжэлдэхэ. Үзэн темээр һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ.	Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, илгәжа шадха. (метафора, олицетворени, зэргэсүүлгэ, эпитет) Пейзажна лирикээр бэшэгдһән шүүлэгүүдые илгаруулжа шадха. Ород поэзигэй зэргэсүүлэн үзэхэ. Уянгата геройн сэдхэлэй байдал тайлбарилжа	Шүлэг анализ	Шүлэг соохи зарим үгэнүүдэй удхыень тайлбарилх а. Сээжэлдэхэ Зураг зураха. Һарын дүрэ гаргаха. А. Пушкин шүлэгтэй зэргэсүүлхэ.		
----	---	-------	--	---	---	--	--------------	---	--	--

			элирүүлэх. Индивидуальная хүдэлмэри – уран аргануудай янзануудта жэшээнүүдые олохо, лирическэ геройн сэдьхэлэй байдал задалха, шүлэгэй онсо шэнжэнүүдые анализлан гаргаха.	тухай мэдэсэтэй болохо, уран аргануудыень оложо, тайлбарилха. Шүлэг удхын, байгуулгын талааа шүүлбэри хэхэ.	Һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ. Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо.	геройн сэдьхэлэй байдал тайлбарилжа шадаха, тошололнууды гаргаха.			
10.	Классһаа гадуур уншаха шүлэгүүдээр уран уншалгын хэшээл (багшын үзэмжөөр)	I sag	Фронтальная хүдэлмэри – уран һайханаар уншаха, шүлэг шүүлбэрлхэ заршам баримталжа, анализ хэхэ, шүлэгэй сэдэб, гол бодол элирүүлхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – уран аргануудай янзануудта жэшээнүүдые хэлэхэ, лирическэ геройн сэдьхэлэй байдал задалха, бурыад шүлэгэй онсо шэнжэнүүдые анализлан гаргаха, тусхай тэмдэгүүдээр харуулха. Индивидуальная хүдэлмэри – уран гоёр уншаха, шүлэг зохёожо туршаха.	Шүлэглэмэл жанрай зохёол илгаха, байгуулгыень задалжа шадаха. Уянга гэжэ ойлгосоёо үргэдхэхэ, уран шүлэг шүүлбэрлхэ заршамтай танилсаха, уран аргануудыень олохо.	Бурыад уянгата зохёолнуудта урмашан, сэдьхэлээ хүдэлгэн уншаха, сээжэлдэхэ. Үзһэн темээр Һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ.	Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран арганууды, илгажа шадаха. (метафора, олицетворени, зэргэсүүлгэ, эпитет) Уянгата шүлэгүүдые илгаруулжа шадаха.	Шүлэгэй анализ	Сээжэлдэхэ. Шүлэг зохёо Анализ хэхэ.	

11-13.	Үргэлжлэн зохёол тухай. Ц-Д. Дамдинжапо в "Юрын буриад эхэ"	3 саг	Фронтальная хүдэлмэри – үргэлжлэн зохёолнууд тухай түшлэглэн схемэ зохёохо. "Юрын буриад эхэ" хөөрөөнэй гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо. Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой бүлэгүүдэй түсэб табиha, сюжет зуран тайлбарилха. Индивидуальная хүдэлмэри – хөөрөөн соохи геройнуудай дүрэ зураглаха. Буриад эхэнэр тухай бодомжолхо, В. Гончарай "Һаалишанай дүрэ" зураг хаража, аудиобэшлэгэ шагнажа, бодомжолго гү, али зураглал бэшэхэ.	Үргэлжлэн зохёол тухай тодорхой ойлгосотой болохо, илгажа, онсо шэнжнүүдыень гаргажа шадаха, хөөрөөнэй сюжет зуража, тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Портретнэ характеристикэ үгэжэ шадаха.	Буриад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, зохёолой гол герой Бүмбүү хүгшэнэй жэшгээ хаража, юрын буриад эхэнэр тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ эгэршгүй зориг харуулһан эхэнэр тухай бодомжолхо, нутагайнгаа ажалай ба дайнай ветеранууд тухай мэдээсэл суглуулаха, уулзажа хөөрөлдэхэ, хэлэһэн юумыень сэдхэхэлдээ хадужа абаха гэжэ оролдохо, хүндэлэн ябаха, омогорхохо.	Зорилог түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрөлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгалан, тобшо, нэмэһэн г.м.)	Тест. Зачет. Викторина. Сээжэ асуулга. Шалгалтын хүдэлмэри. Сэгнэлгын хуудалан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиha. Асуудалнуу дта харюусаха. Асуудалнуу дые зохёохо. Аудиобэшэ лгэ шагнаха. Зохёолго бэшэхэ г.м. (Багшын үзэмжөөр).	
--------	---	-------	--	---	--	--	--	--	--

14.	Четвертийн дүн гаргалга.	1 сар	Фронтальная хүдэлмэри – четвертийн дүн гаргах, тобшолол хэхэ, асуудалнуудта харюусаха.	Нийтэ монголой уран зохиолнуудые мэдэхэ, һургаалнуудайнь удха шанар тайлбарилан хөөрэхэ, 20-дохи зуун жэлэй буряад уран зохиол тухай мэдэсээ Үргэдхэхэ, уянга, тэрэнэй удхаараа яажа илгардагыень мэдэхэ, уран аргуудыеень элирүүлжэ шадаха, Үргэлжэлһэн зохиол тухай ойлгосотой болохо, геройнуудта характеристикэ үгэжэ шадаха.	Буряад зохиолнуудаа урмашан, сэдхэлээ хүдэлгэн уншаха, сээжэлдэхэ. Үзһэн темээр һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээ хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Уншаһан зохиолой анализ хэхэ, үйлэ үзгэдлнүүдые, дүрэнүүдые зэргэсүүлжэ, тобшолол гаргах, зүбшөөжэ гү, али буруушаажа шадаха, индивидуальна, бүлгөөр, фронтальна хүдэлмэринүүдтэ өөрынгөө ажаябуулгыг түсэблэжэ бэлүүлхэ, мэдһэн, үзһэнөө дүүрэн, хүсэд тайлбарилжа, холбоо хэлэлгээ бүрин зохёохо, мэдэсэнүүдэйнгээ шухала хэрэгтэйе ойлгохо.	Багшын үзэмжөөр (нааданай түхэл хэрэглэжэ болохо, үгы һаа шалгалтын хүдэлмэри, тест, зачет г.м.). Сэгнэлгн хуудаһан. Уншагшын дэбтэр.	Классһаа гадуур уншаха зохиолнуудые багша дурадхаха.	
-----	--------------------------	-------	--	---	---	--	---	--	--

3-дахи четверть (20 час)

№ п/п	Хэшээлэй сэдэб	Саг ай хуба ари	Бурагшад аяабуулгын шэнжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд			Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрэй даабари	Болзор	
				предметнэ	личностнэ	метапредметнэ			Түсэб өөр	Бодог о байда лаар
1-3.	С.С. Цырендоржие в “Шобоодой”	3 саг	Фронтальна хүдэлмэри – Хөөрөөнэй гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо. Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой бүлэгүүдэй түсэб табиха, бүлэгүүдтэ нэрэ ханаха, сюжет зуран тайлбарилха. Индивидуальна хүдэлмэри – зураг хаража, тэрэ үеын пионернүүд тухай мэдээсэл суглуулха, портретнэ характеристикэ үгэхэ, зохёол сооһоо оньһон, хошоо үгэнүүдые түүжэ бэшээд, удхыень тайлбарилха.	Хөөрөөнэй онсо шэнжэнүүдые гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнэ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта портретнэ характеристикэ үгэжэ шадаха.	Буряад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, зохёолой гол герой Шобоодойн баатаршалга тухай бодомжолхо, түрэл хэлэнэйнгээ үүргыень ойлгохо.	Зорилго түсэб табиха ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табиха гураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрөлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгаһан г.м.) Түүхын мэдээсэлнүүдые хэрэглэжэ шадаха.	Тест. Викторина. Сээжэ асуулга. Шалгалтын хүдэлмэри. Сэгнэлгын хуудалһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиха. Асуудалн уудта харюусаха . Асуудалн уудые зохёохо. Зураг зураха. Зохёолго бэшэхэ г.м. (Багшын үзэмжөөр)		

4.	Л.Д. Тапхаев “Фермын үхибүүд”	1 сар	Фронтальная хүдэлмэри – уран хайханаар уншаха, шүлэг шүүлбэрлэхэ заршам баримталжа, анализ хэхэ, шүлэгэй сэдэб, гол бодол элирүүлэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – Жамса Раднаевай зурагууд, мүн Лопсон Тапхаевай шүлэг хоорондоо ямар холбоотой байһыень элирүүлэхэ, шүлэгэй геройнуудта өөрынгөө үгөөр характеристикэ үгэхэ кроссворд тааха . Индивидуальная хүдэлмэри – уран гоёр уншаха, оньһон үгэнүүдые тааруулжа бэшэхэ.	Уран зохёолшын намтартай танилсаха, шүлэгэй удха ба уран аргууд дээрэ хүдэлмэрилхэ, буриад	Харюусалгагай хандаса, нигүүлсэхы сэдьхэл уран хайханай бүтээлнүүд дээрэ үндэһэлэн харуулжа, сэгнэжэ бураха. Оршон тойронхи байдалыг обёорон мэдэржэ, тойронхи байгаалидаа гэртээ мэтэ, ёһотой эзэн мэтэ байха ёһотойб гэжэ ойлгохо.	Уншанаа хөөрөжэ шадаха, харюугаа жэшээнүүдээр баталха, арадайнгаа ёһо заншал шудалха. Буриад арадайнгаа мал ажахы тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, 5 хушуу малаа мэдэхэ.	Уншагшын дэбтэр.	Хүдөө нютагай ажабайдал да зорюулжа шүлэг гү, али хөөрөө өөрынгөө дураар зохёохо.	
5-6.	Ц.Р. Галанов “Хүгжэм”	2 сар	Фронтальная хүдэлмэри – Хөөрөөнэй гол бодол элирүүлэхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо. Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой	Хөөрөөнэй онсо шэнжэнүүдые гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнээ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта портретнэ характеристикэ	Буриад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, зохёолой гол герой болохо Балжима тухай, ажалша, сэбэр абари зан тухайнь бодомжолхо, буриад эхэнэр	Зорилго түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табига бураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалгаанай	Тест. Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудалан. Уншагшын дэбтэр. Буриад эхэнэрнүүд эй дүрэнүүд – зэргэсүүлгы н ажал (Бүмбүү	Уншаха. Түсэб табижа. Асуудалн уудта харюусаха Асуудалн уудые зохёохо. Презентац и бэлдэхэ. Элидхэл	

			бүлэгүүдэй түсэб табиха, сюжет зуран тайлбарилха. Индивидуальна хүдэлмэри – портретнэ характеристикэ үгэхэ, зохёолой сэдэбтэ тааруулан үгтэһэн оньһон үгэнүүдэй удха тайлбарилха, 1- дэхи ноурһаа хөөрэхэ.	үгэжэ шадаха.	хүнэй зол заяа, үри бээдээ энхэрхэ, хайрлаха сэдьхэлые ойлгохо. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бэе бээе хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшолонуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрэлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгаһан, тобшо, нэмэһэн г.м.)	Базаровна Мухашхана й Балжима хоёр)	бэшэхэ. г.м. (Багшын үзэмжөөр)	
7.	Творческо практикум гү, али классһаа гадуур уншалга (Багшын үзэмжөөр).	1 саг	Индивидуальна хүдэлмэри – зохёолго бэшэхэ.	“Эхын сагаан сэдхэл” гэнэн сэдбээр зохёолго бэшэхэ.	Зохёохы дадалаа үргэдхэхэ.	Үгын баялиг, бэшэмэл ба аман хэлэлгээ хүгжөөхэ.			
8- 10.	Ч.Ц. Цыдендамбаев “Шэнэ байшан”	3 саг	Фронтальная хүдэлмэри – Хөөрөөнэй гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, гал гуламта, гэр бүлын удха шанар тухай хэлсэхэ.	Хөөрөөнэй онсо шэнжэнүүдыень гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнээ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замбынь мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта портретнэ характеристикэ	Бурад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, бурад арад зонойнгоо ёһо заншалнуудыень, ажалша абари зангыень сэгнэн омогорхохо, хамтын ажал тухай	Зорилго түсэб табиха ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табиха һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ, Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай	Тест. Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудалһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиха. Асуудалн уудта харюусаха Асуудалн уудые зохёохо. Зохёолшы намтараар	

11-12.	Ч.Ц. Цыдендамбае в "Талын аадар"	2 саг	Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой бүлэгүүдэй түсэб табиha, сюжет зуран тайлбарилха. Индивидуальна хүдэлмэри – портретнэ характеристикэ үгэхэ, зохёол соохи оньhon үгэнүүдэй удхаар хөөрэхэ. Бүлэгүүдтэ нэрэ һанаха.	үгэжэ шадаха.	мэдэхэ. Гэр, гал гуламта гэһэн ойлгосонууд хүнэй һананда ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ бодомжолохо. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.	харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрэлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгаһан, тобшо, нэмэһэн г.м.)	Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудаһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиha. Асуудалн уудта харюусаха . Асуудалн уудые зохёохо. Байгаали зураглаһа н хэһэг сээжэлдэх э (Багшын үзэмжөөр)	презента ци бэлдэхэ. Видеозураглал хараха г.м. (Багшын үзэмжөөр)	
	Фронтальна хүдэлмэри – Хөөрөөнэй гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, А.П. Чехов тухай һонирхон хөөрэлдэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой бүлэгүүдэй түсэб табиha, сюжет зуран тайлбарилха. Индивидуальна хүдэлмэри – зохёолой хөөрэгшыг зураглажа туршаха, тэрэ үеын саг тухай	Хөөрөөнэй онсо шэнжэнүүдыеһнь гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнэ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замынь мэдэхэ. Зохёолой геройдо тодорхойлолто үгэжэ шадаха.	Буриад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ. Үзэһэн темээр һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ.	Зорилго түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрэлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн,	Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудаһан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Түсэб табиha. Асуудалн уудта харюусаха . Асуудалн уудые зохёохо. Байгаали зураглаһа н хэһэг сээжэлдэх э (Багшын үзэмжөөр)				

			баримталан хөөрэхэ, байгаали зураглахан хэбэг уран гоёор уншаха.				хубилгаган, тобшо, нэмэһэн г.м.). Түүхын баримтануудые хэрэглэхэ.			
13.	Творческо практикум гү, али класснаа гадуур уншала (багшын үзэмжөөр)	1 саг	Бүлэгөөр хүдэлмэри – схемэнүүдые, түсэбүүдые, зурагуудые хэрэглэхэ. Презентаци бэлдэхэ – Буриад арадайм түүхэ уран зохёолнууд соо...	Үзэһэн темээ хэр ойлгоһоноо шалгаха, мэдэсээ хэрэглэжэ шадаха.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо.	Аман ба бэшмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, арадай онтохонуудтай зэргэсүүлгэ хэхэ. Асуудал табижа нураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ.	Презентаци, элидхэл гү, али реферат	1102.		

Хани нүхэсэл

14-18.	Ж.Б. Балданжабон “Алханын нюусанууд”	5 саг	Фронтальна хүдэлмэри – туужын гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, буриад арадай ёһо заншалнууд, арадай боро арга, монгол бэшэг, ногагайнгаа һайхан байгаали, эрдэмгэд тухай хэлсэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри	Туужын онсо шэнжнүүдыень гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнэ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта портретнэ характеристикэ үгэжэ шадаха, нотаг ороноо шэнжэлэгээр һонирхохо, шэнэ мэдэсэнүүдтэй	Буриад уран зохёолоо һонирхожо уншаха, оршон тойрон байгаалидаа гамтайгаар хандаха гэжэ мэдэрэл хүмүүжүүлхэ. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.	Зорилго түсэб табижа ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа нураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха, зохёолой	Тест. Викторина. Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудалан. Уншагынын дэбтэр. Проект.	Уншаха. Түсэб табижа. Асуудалн уудта харюусаха. Асуудалн уудые зохёохо. Зохёолшын намтараар презентаци бэлдэхэ, зурагуудые зураха,	15086 18-08 2002 2502 1.03
--------	--------------------------------------	-------	---	--	---	--	---	--	--

4-дэхи четверть (16 саг)

№ п/п	Хэшээлэй сэдэб	Саг ай хуба ари	Бурагшдайд аяаябуулгын шэнжэ	Хараалагдаһан дүнгүүд			Шалгалтын түхэлнүүд	Гэрэй даабари	Болзор		
				предметнэ	личностнэ	мегапредметнэ			Түсэб өөр	Бодот о байда лаар	
Түрэл ноютагай байгаали											
1-3.	Ц.Н. Номтоев “Эдэбхи”	3 саг	Фронтальна хүдэлмэри – туужын гол бодол элирүүлхэ, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, ноютагайнгаа хайхан байгаали, загаһад, ойн амитад тухай хэлсэхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – зохёолой бүлэгүүдэй түсэб табиха, сюжет зуран тайлбарилха, бүлэгүүдтэ нэрэнүүдые ханаха. Индивидуальна хүдэлмэри – ноютагайнгаа загаһад тухай мэдээсээ үргэдхэхэ, эдир аяншдайд абари зан тодорхойлхо, зураг	Туужын онсо шэнжэнүүдыень гаргажа шадаха, сюжет зуража, тэрэнэ тайлбарилха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта портретнэ характеристикэ үгэжэ шадаха, ноютаг ороноо шэнжэлэлгээр һонирхохо, шэнэ мэдэсэнүүдтэй болохо.	Бурад уран зохёолоо һонирхохо уншаха, оршон тойрон байгаалидаа гамтайгаар хандаха гэжэ мэдэрэл хүмүүжүүлхэ, хамтын ажалай удха ойлгохо. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.	Зорилго түсэб табиха ажаллаха, зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табиха һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобилолнуудые гаргаха, зохёолой удхаар хөөрэлгын янзануудые хэрэглэжэ шадаха (тодорхой, шэлэһэн, хубилгаһан, тобишо, нэмэһэн г.м.). Географи, биологийн хэштэ	Тест. Викторина. Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудалан. Уншагшын дэбтэр. Проект.	Уншаха. Түсэб табиха. Асуудалн уудта харюусаха . Асуудалн уудые зохёохо. Зохёолшы н намгараар презентаци бэлдэхэ, зурагууды е зураха, элидхэл бэлдэхэ, тест зохёохо, толи бүридхэхэ г.м. (Багшын үзэмжөөр)	2903 2903 5-01		

			зураха.					абан мэдсэнүүдээ хэрэглэж шадаха.					
4.	Творческо практикум (багшын үзэмжөөр)	1 саг	Бүлэгөөр гү, али индивидуальна хүдэлмэри – схемэнүүдые, түсэбүүдые, зурагуудые хэрэглэх. “Түрэл байгаалия гамная!” гэнэн зохёолго гү, али презентаци бэлдэх.	Үзэһэн темээ хэр ойлгоһоноо шалгах, мэдэсээ хэрэглэжэ шадаха.	Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадабари олгохо.		Аман ба бэшэмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, арадай онгохонуудтай зэргэсүүлгэ хэхэ. Асуудал табига бураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ.	Проект.					
5.	Г. Х. Базаржапова-Дашева “Зунай үдэш”, “Нара хүлээнэб”.	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – уран найханаар уншаха, шүлэг шүүлбэрлэхэ заршам баримталжа, анализ хэхэ, шүлэгэй сэдэб, гол бодол элирүүлхэ. Бүлэгөөр хүдэлмэри – уран аргуудай янзунуудта жэшээнүүдые хэлэхэ, лирическэ геройн сэдхэлэй байдал задалха, бурад шүлэгэй онсо шэнжэнүүдые анализлан гаргаха, тусхай тэмдэгүүдээр харуулха. Индивидуальна	Шүлэглэмэл жанрай зохёолгой танилсаха, илгаша. Уянга гээшые мэдэхэ, уран шүлэг шүүлбэрлэхэ заршамтай танилсаха, уран аргуудыень олохо. Г.Х. Базаржапова-Дашевагай намтар, зохёолнуудтайнь танилсан, зохёолнуудайнь сэдэб, гол бодол тухай мэдэсэтэй	Бурад уянгата зохёолнуудаа урмашан, сэдхэлээ хүдэлгэн уншаха, сээжэлдэхэ. Үзэһэн темээр һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ.		Шүлэглэмэл зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, илгаша шадаха. (олицетворени, эпитет). Ород поэзитэй зэргэсүүлэн үзэхэ. Уянгата геройн сэдхэлэй байдал тайлбарилжа шадаха, тобшололнуудые гаргаха.	Шүлэгэй анализ			Шүлэг соохи зарим үгэнүүдэй удхыень тайлбарил ха. Сээжэлдэх э. Зураг зураха. Ном соохи “Улаалзай н хаһа” гэжэ зурагаар хүдэлмэри		8.04

6-7.	Басни тухай ойлгосо. Б. Базарон "Эрдэмтэ эрбээхэй", Э.С. Манзаров. "Золдоо хатархан зомгоохон".	2 саг	хүдэлмэри сээжэлдэх, уран гоёр уншаха, шүлэг зохёожо туршаха.	Фронтальна хүдэлмэри – басниин гол удха, йургаапыень элирүүлэх, асууд-га харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнуудые зохёохо, басни соо харуулагдахан дүрэнүүд дээрэ тобшолонуудые гаргаха. Бүлэгөөр хүдэлмэри – басниин байгуулга харуулха, сценари бэшэж туршаха, оньһон үгэнүүдые һанаха. Индивидуальна хүдэлмэри – зураг зураха, басни зохёохо.	Болохо, уран аргануудыень оложо, тайлбарилха. Басни тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, 5-дахи класста үзэһэнөө һанажа, басниин бии болоһон түүхэ баримталан хөөрэхэ, аллегори тухай мэдэхэ, басниин онсо шэнжэнүүдыень гаргажа, байгуулгыень элирүүлжэ шадаха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэжэ шадаха.	Бураад баснинуудые һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, басниин геройнуудай жэшээ дээрэ, эрдэм һуралсал гээшэ хүнэй ажабайдалда хэрэгтэйень ойлгохо. Ажабайдалда дайралладаг дутуу дундануудые элирүүлжэ, урагшаа һанаагай, эрмэлзэлтэй, зоригтойгоор хүмүүжэхэ, ургаха. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.	Зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табйжа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонуудые тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаануудые олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудые гаргаха.	Сээжэ асуулга. Сэгнэлгын хуудалан. Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Асуудалн уудта харюусаха. Асуудалн уудые зохёохо. Зураг зураха, басни зохёохо, сценари бэшэхэ г.м. (Багшын үзэмжөөр)		
------	---	-------	---	---	---	---	--	---	--	--	--

8.	Классгаа гадуур уншалга	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – басниин гол удха, хургаалыень элирүүлэх, асуудалнуудта харюусаха, ойлгосогүй үгэнүүдэй удха тайлбарилха, асуудалнууды зохёохо, басни соо харуулагдахан дүрэнүүд дээрэ тобшолонууды гаргаха. Бүлэгөөр хүдэлмэри – басниин байгуулга харуулха, сценари бэшэжэ туршаха, оньһон үгэнүүды ханаха. Индивидуальна хүдэлмэри – зураг зураха, басни зохёохо.	Басни тухай мэдэсээ үргэдхэхэ, 5-дахи класста үзэһэнөө һанажа, басниин бий болоһон түүхэ баримталан хөөрэхэ, ондоо уран зохёолшодой баснинууды уншаха, аллегори тухай мэдэхэ, басниин онсо шэнжэнүүдыень гаргажа, байгуулгыень элирүүлжэ шадаха, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройнуудта характеристикстикэ үгэжэ шадаха.	Буряад баснинууды һонирхожо уншаха, уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха, басниин геройнуудай жэшээ дээрэ, эрдэм һуралсал гээшэ хүнэй ажабайдалда хэрэгтэйнь ойлгохо. Ажабайдалда дайралдадаг дутуу дунданууды элирүүлжэ, урагшаа һанаатай, эрмэлзэлтэй, зоригтойгоор хүмүүжэхэ, ургаха. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.	Зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ. Ойлгосонууды тодорхойлжо шадаха, ушар шалтагаанай харилсаанууды олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнууды гаргаха.	Уншагшын дэбтэр.	Уншаха. Асуудалн уудга харюусаха . Асуудалн ууды зохёохо. Зураг зураха, басни зохёохо, сценари бэшэхэ г.м. (Багшын үзэмжөөр)	
9.	Баллада тухай ойлгосо. Ц.Ц. Дондогой. Гэр тухай баллада.	1 саг	Фронтальная хүдэлмэри – баллада тухай уншажа, жанрай онсо шэнжэнүүды ойлгожо абаха, асуудалнуудта харюусаха,	Баллада тухай ойлгосогой болохо, уран зохёолшын намтар ба зохёохы замыень мэдэхэ. Зохёолой геройн сэдхэхэлэй	Буряад балладууды һонирхожо уншаха, баллада бэшэдэг уран зохёолшодоо мэдэжэ ябаха. Балладын	Зэргэсүүлгэ хэжэ харюусаха. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ, мурнууддэй	Сэтгэлгын хуудалан. Уншагшын дэбтэр.	Сээжэлдэх э. Зураг зураха.	

			<p>асуудалнуудыг зохионо, ролбор уншаха, али нэгэн үзэгдэл зурагаар сценари бэшгэж туршаха.</p> <p>Бүлэгээр хүдэлмэри – зүжэгэй байгуулгын онсо шэнжэнүүдыг элирхэйлэн харуулха, онгохонтой зэргэ-сүүлжэ хараха, угы наа онгохон болгожо бэшгэ. Сюжедыень зураха.</p> <p>Индивидуальна хүдэлмэри – зураг зураха, зүжэгэй дүрэнүүдтэ характеристикэ үгэхэ, түсэб табиха.</p>	<p>шэнжэнүүдыг мэдэхэ.</p>	<p>илгаруулха, шүүмжэлхэ, нүхээсэл тухай бодомжолхо. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, бэе бээс хүндэлхэ, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ.</p>	<p>шадха, ушар шалтагаанай харилсаануудыг олохо, боро ухаагаа хүдэлгэхэ, тобшололнуудыг гаргаха.</p>	<p>Р. Номтоевы ба М. Батоинай зохиолнуудыг зэргэсүүлэн үзэхэ.</p>		
14.	Творческо практикум	1 саг	<p>Бүлэгээр гү, али индивидуальна хүдэлмэри – схемэнүүдыг, түсэбүүдыг, зурагуудыг хэрэглэхэ, “Худал элирбэ, үнэн диилбэ” гэнэн сэдэбээр зохиолго гү, али хуряангы хөөрөө бэлдэхэ.</p>	<p>Үзэһэн темээ хэр ойлгоһоноо шалгаха, мэдэсээ хэрэглэжэ шадха.</p>	<p>Гансаараа мүн суг хамта хүдэлхэ шадбари олгохо.</p>	<p>Аман ба бэшэмэл хэлэлгээ хүгжөөхэ, тоб байса харюусаха, арадай онгохоннуудтай зэргэсүүлгэ хэхэ. Асуудал табижа һураха, юумэнэй нарин холбоо хаража, өөрын һанамжа хэлэхэ.</p>		1005	

15.	Шалгалтын хүдэлмэри (тест)	1 саг	Индивидуальна хүдэлмэри – бэшмэл хүдэлмэри гү, али онлайн-тест дүүргэхэ.	Жэл соо үзэһэнөө шалгаха.	Бээ даажа хүдэлмэрилхэ.	Схемэнүүдые зураха, таблица хүсэлдүүлэн бэшэхэ, элдэб түхэлэй тестын дааб-е дүүргэхэ, зэргэсүүлхэ, бусад хэш-тэй холбожо харюусаха г.м.	Уншаһан зохёолой анализ хэжэ, үйлэ үзэгдэлнүүдые, дүрэнүүдые зэргэсүүлжэ, тобшолол гаргаха, зүбшөөжэ гү, али буруушаажа шадаха, индивидуальна, бүлгөөр, фронтальна хүдэлмэринүүдтэ өөрынгөө ажаябуулгыг түсэблэжэ бэелүүлхэ, мэдэһэн, үзэһэнөө дүүрэн, хүсэд тайлбарилжа, холбоо хэлэлгээ бүрин зохёохо, мэдэсэнүүдэйнгээ шухала хэрэгтэйе ойлгохо.	Багшын үзэмжөөр (нааданай түхэл хэрэглэжэ болохо, үгы хаа шалгалтын хүдэлмэри, тест, зачет г.м.). Сэгнэлгн хууданан. Уншагшын дэбтэр.	Классһаа гадуур уншаха зохёолнууды багш дурадхаха.	
16.	Четвертийн дүн гаргалга.	1 саг	Фронтальна хүдэлмэри – четвэртийн, жэлэй дүн гаргаха, тобшолол хэхэ, асуудалнуудта харюусаха.	20-дохи зуун жэлэй буряад уран зохёол тухай мэдэсэеэ үргэдхэхэ, шүлэглэмэл, үргэлжэлһэн, зүжэглэмэл зохёолнууд тухай мэдэсэнүүдээ бүридхэхэ, тобшол гаргаха, онсо шэнжэнүүдые, уран арг-нь элирүүлжэ, байгуулгыг задалжа, анализ хэхэ шадбарияа харуулха, литер. теорин томьёо үгэнүүдые тодорхойлжо шадаха, портретнэ хараккэ зураглан үгэхэ дадалаа харуулха Г.м.	Буряад зохёолнуудта урмашан, сэдхэлээ хүдэлгэн уншаха. Үзэһэн темээр һонирхохо, сугтаа хүдэлхэ дадалаа үргэдхэхэ. Хүнүүдэй хоорондоо харилсаха журам сахиха, харилсаанда хабаадаха, өөрынгөө һанал бодол хэлэхэ, баримталха. Бээ бээ хүндэлхэ, анхаралтайгаар шагнаха.	Уншаһан зохёолой анализ хэжэ, үйлэ үзэгдэлнүүдые, дүрэнүүдые зэргэсүүлжэ, тобшолол гаргаха, зүбшөөжэ гү, али буруушаажа шадаха, индивидуальна, бүлгөөр, фронтальна хүдэлмэринүүдтэ өөрынгөө ажаябуулгыг түсэблэжэ бэелүүлхэ, мэдэһэн, үзэһэнөө дүүрэн, хүсэд тайлбарилжа, холбоо хэлэлгээ бүрин зохёохо, мэдэсэнүүдэйнгээ шухала хэрэгтэйе ойлгохо.	Багшын үзэмжөөр (нааданай түхэл хэрэглэжэ болохо, үгы хаа шалгалтын хүдэлмэри, тест, зачет г.м.). Сэгнэлгн хууданан. Уншагшын дэбтэр.	Классһаа гадуур уншаха зохёолнууды багш дурадхаха.		

4. Нуралсалай методическа хангалга.

1. Цыденова Х.Г., Цыренова Ц.Б., Жамбуева Ж.Д. Буряад литература. 6-дахи класста үзэхэ нуралсалай ном-хрестомати : хоёр хубитай. 1-дэхи хуби. 2-дохи хэблэл, заһагдаһан, нэмэгдэһэн. – Улаан-Үдэ : “Бэлиг” түб, 2018. – 164 х., хабсаргалта.
2. Цыденова Х.Г., Цыренова Ц.Б., Жамбуева Ж.Д. Буряад литература. 6-дахи класста үзэхэ нуралсалай ном-хрестомати : хоёр хубитай. 2-дохи хуби. 2-дохи хэблэл, заһагдаһан, нэмэгдэһэн. – Улаан-Үдэ : “Бэлиг” түб, 2018. – 164 х., хабсаргалта.
3. “Эхэ хэлэн” буряад хэлэнэй сахим нураха ном. – Улаан-Үдэ, 2012.
4. Цыренова Ц.Б., Батуева М.Ш. Булагай эхин. – Улаан-Үдэ : “Бэлиг” түб, 2002.
5. Жамбуева Ж.Д., Ивахинова Я.Ц. Методические рекомендации к сочинениям по бурятской литературе. Улан-Удэ : «Бэлиг», 2002.
6. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Сост. и гл. ред. А.Н. Николюкин. М., 2001.

